

Handledning

för att ta fram riktlinjer för intima scener

Inledning

I avtalsrörelsen 2020 kom Svensk Scenkonst och Fackförbundet Scen & Film överens om att alla arbetsgivare ska ha riktlinjer för intima scener. Exempel på intima scener kan vara scener med nakenhet, intimitet, sexuellt våld och simulerat sex. Vi parter ser detta som en viktig del i det fortsatta arbetet efter #metoo och Kommissionsrapporten *Ett tillfälle att ta vara på för att skapa förändring*.

Riktlinjerna är ett centralt verktyg för att kunna arbeta med intima scener på ett professionellt och tryggt sätt som ger ett gott konstnärligt resultat utan risk för ohälsa hos de involverade. I en trygg arbetsmiljö känner sig medarbetarna bekväma, utsätter sig inte för risk för ohälsa eller olycksfall och har förutsättningar att prestera inom sitt yrkesområde.

I likhet med scener som innehåller våld eller fysiska faror kan intima scener innebära en arbetsmiljörisk. Därför ska de undersökas och riskbedömas inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Parterna ser samråd mellan de involverade kring hur en intim scen kan genomföras som en viktig åtgärd för att skapa en trygg arbetsmiljö.

Riktlinjerna är ett verktyg i arbetsmiljöarbetet. Det finns fler verktyg som kan aktualiseras i sammanhanget. Lagstiftningen kräver att arbetsgivaren bland annat ska

- Ha en arbetsmiljöpolicy och en policy avseende kränkande särbehandling
- Arbeta systematiskt mot brister i arbetsmiljön, inklusive mot kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier
- Ha rutiner för hantering av kränkande särbehandling och för att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier
- Utredda och vidta åtgärder om någon blir utsatt för kränkningar, trakasserier eller sexuella trakasserier
- Arbeta med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering

För att fungera på bästa sätt kan verksamheterna – arbetsgivare, fack och skyddsombud tillsammans – komma överens om ett sätt att systematiskt arbeta med alla dessa delar i ett sammanhang. Policys, rutiner och andra styrande dokument kan med fördel vara gemensamma för flera delar.

Den här handledningen är tänkt att vara ett stöd för dig som ska arbeta med att ta fram riktlinjer för intima scener. Vi parter finns här för er om ni behöver stöd och råd i arbetet för en trygg och god arbetsmiljö!

Vad och varför

I inledningen beskrivs hur intima scener kan definieras och varför parterna kommit överens om att riktlinjer ska finnas i verksamheten.

Det är viktigt att varje verksamhet besvarar frågorna vad och varför kopplat till den egna verksamheten.

Planering

Processen för att ta fram riktlinjer för intima scener kan se ut på olika sätt. Ett sätt att börja är att utgå från frågorna vilka, hur och när.

Vilka

Vilka ska medverka i arbetet med att ta fram koden? Exempel på medverkande: skyddskommitté, samverkansgrupp, fackliga representanter, skyddsombud och en bred representation av medarbetare, chefer och arbetsledare. Försök få med så många perspektiv och erfarenheter som möjligt.

Hur

Hur ska processen gå till, vilken typ av aktiviteter behövs och hur kan de genomföras så att alla känner sig bekväma och delaktiga? Beroende på struktur och kultur på arbetsplatsen kan samtal i befintliga samverkansråd, annat passande forum eller särskilda workshops användas.

När

Gör en tidplan för genomförande av planerade aktiviteter.

Genomförande

Exempel på frågeställningar att behandla under framtagandeprocessen

- Vad är intima scener?
- Varför behöver vår verksamhet riktlinjer för intima scener?
- Vad vill vi uppnå med att ha riktlinjer för intima scener?
- Hur kan riskbedömning av en intim scen göras?
- För vem och i vilka situationer ska riktlinjerna gälla?
- Hur och när samråder arbetsgivare och berörda medarbetare om att intima scener ingår i aktuell produktion?
- Hur kan man arbeta med intima scener på ett sätt som gör att de involverade känner sig trygga och bekväma?
- Hur kan riktlinjerna göras kända i verksamheten, när de är nya och sedan löpande?
- Vad händer om riktlinjerna inte efterlevs?
- Vem har ansvar för att hålla riktlinjerna levande och på vilket sätt

Exempel på vem riktlinjerna ska gälla för: anställda, uppdragstagare, inhyrd personal.

Exempel på vilka situationer som riktlinjerna ska omfatta: audition/rollsättning, kostymprovning, repetition, föreställning, inhopp/liknande situation där förberedelse är begränsad, marknadsföring och annan användning av bilder och filmer som inkluderar intima scener.

Exempel på frågor att ställa vid riskbedömning samt exempel på åtgärder för att hantera arbetsmiljörisker vid intima scener, se [bilaga](#).

Tips för utformning av riktlinjerna

- Skriv kort, koncist och tydligt. Använd gärna illustrerande exempel.
- Riktlinjerna kan behöva översättas till andra språk för att nå ut till alla som berörs.
- Att beskriva syftet med riktlinjerna kan underlätta tolkningen.
- Beskriv processen för hur riktlinjerna har tagits fram. Det kan underlätta förankringen.
- Ange hur den som upplever att riktlinjerna inte följs kan agera och hur chefer förväntas agera om de får kännedom om att riktlinjerna inte följs.
- Beskriv riktlinjernas relation till andra styrande dokument, t ex arbetsmiljö- eller likabehandlingspolicy, och hur den kan användas i praktiken i arbetet.

Samverkan och beslut

Innan arbetsgivaren fattar beslut om riktlinjerna ska de behandlas i samverkan med skyddsombuden. Även förhandling enligt 11 § MBL alternativt samverkan kan behövas.

Implementering

Riktlinjerna behöver göras kända i verksamheten och därefter användas aktivt för att hållas levande. De kan till exempel gås igenom vid kollationering och introduktion av nya medarbetare.

Uppföljning

Riktlinjerna behöver följas upp på både kort och lång sikt för att säkerställa att de fungerar. Exempel på aktiviteter för uppföljning:

- Avstämning på gemensamma möten, inklusive under och efter produktion
- Frågor till medarbetarna, dialog om riktlinjerna (enskilt/i grupp/anonymt)
- Avstämning med nya medarbetare, om hur de tycker att riktlinjerna fungerar i vardagen
- Avstämning med medarbetare som slutar
- Årlig uppföljning, t ex i samband med uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet
- Forum eller person (funktion) som tar emot synpunkter och frågor

Uppdatering och revidering

Riktlinjerna kan behöva uppdateras och revideras beroende på vad som kommer fram vid uppföljning, avstämning, individuella synpunkter eller på annat sätt. Ha en rutin för detta med en ansvarig person och tidpunkt, gärna gemensam med uppdatering och revidering av andra styrande dokument i det strategiska arbetsmiljöarbetet.

Bilaga

Exempel på frågor att ställa vid riskbedömning samt exempel på åtgärder för att hantera arbetsmiljörisker vid intima scener

Riskbedömning

Intima scener kan innebära en arbetsmiljörisk. Risken ska omhändertas enligt reglerna för systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM.

1. Riskanalys för att identifiera eventuella risker
2. Riskbedömning av risker som hittas
3. Åtgärder för att hantera risker
4. Uppföljning av vidtagna åtgärder

Exempel på frågor som kan ställas i riskanalysen och riskbedömningen:

- Den intima scenens omfattning (ingår till exempel hel/delvis nakenhet, kroppskontakt), intensitet och varaktighet?
- Berörs eller exponeras intima kroppsdelar?
- Vad är innehållets emotionella intensitet?
- Innebär scenen sexuellt/fysiskt/emotionellt våld eller övergrepp?
- Har scenen mer än två konstutövare?
- Har scenen bara en konstutövare?
- Innehåller scenen ett specifikt innehåll (till exempel BDSM/fetisch)?
- Är någon av konstutövarna under 18 år?
- Finns det en obalans mellan konstutövarna? (märkbar åldersskillnad/en erfaren och en oerfaren konstutövare)
- Är scenen på en offentlig plats?
- Hur ser kontexten ut i mötet med publiken; finns risk för utsatthet som behöver planeras för i förväg?

Exempel på åtgärder

- Informera i god tid om att produktion innehåller intima scener
- Beskriv hur ett arbetssätt kan se ut för gestaltning av intima scener för verk (till exempel devising och koreografi) som skapas under repetitionsprocessen.
- Informera i god tid om när en intim scen ska repeteras
- Ha ett strukturerat arbetssätt för gestaltning av intima scener där det framgår hur intim scen kan repeteras och spelas på ett sätt att god arbetsmiljö upprätthålls.

- Samråd mellan involverade personer om hur intim scen kan genomföras, repeteras eller spelas på ett sätt så att en god arbetsmiljö upprätthålls
- Förbered och avsätt gott om tid för repetition av intima scener
- In- respektive utcheckning vid repetition och föreställning
- Anpassade lokaler för repetition och föreställning, t ex plats för av- och påklädning i avskildhet
- Se till att tydliggöra vem som har ett särskilt ansvar för att genomförande av intima scener sker på ett säkert sätt
- Anlita gärna en kvalificerad intimitetskoordinator som stöd i arbetet
- Minimera antalet personer som närvarar vid repetition av intima scener och se till att alla som ska vara på plats är väl förberedda
- Säkerställ att konstutövare inte repeterar intima scener på egen hand genom att någon/några utöver de direkt inblandade närvarar i rummet
- Använda intimitetsplagg och skyddande barriärer
- Utvärdera genomförd produktion och ta tillvara lärdomarna genom till exempel kunskapsspridning eller utveckling av riktlinjerna

Använd de exempel som är användbara i er verksamhet och lägg gärna till andra som inte finns med här.